



LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Projekt Salaam 2008-2009

Metodutveckling för information om hedersrelaterat
våld till nyanlända flyktingar

Projektledare: Maija Niittymäki



LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Projekt Salaam 2008-2009

Metodutveckling för information om hedersrelaterat
våld till nyanlända flyktingar

Illustration omslag: Christina Fagergren
Utgivningsår: 2010

Diarienummer: 801-08-81978

Rapporten kan laddas ned som pdf från Länsstyrelsens webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm/publikationer

Innehåll

Förord	5
Bakgrund	7
Projektplan	7
Genomförande	9
Kartläggning	9
Metodutveckling för att på ett bättre sätt samtala runt värdegrundfrågor	11
Tillämpning och spridning av metoden	11
Utbildningsdagar för länets flyktinghandläggare	14
Måluppfyllelse	16
Reflektioner och övriga resultat	17
Bilagor	19

Förord

Projekt Salaam har utvecklats inom ramen för Operation Kvinnofrids aktionsplan mot hedersvåld. Det tillhör de förebyggande insatserna.

Det bakomliggande syftet har varit att förbättra nyanlända flyktingars och deras anhörigas förutsättningar att hantera värderingskonflikter som kan uppstå i den nya livssituationen.

Målgruppen för projekt Salaam var länets flyktinghandläggare. De är de första som de nyanlända kommer i kontakt med och att få korrekt information på ett bra sätt är betydelsefullt för individens integrationprocess.

Projekt Salaams mål var metodutveckling och kunskapsöverföring i värdegrundfrågor: jämställdhet, mänskliga rättigheter, barnuppfostran, våld i nära relationer inklusive hedersvåld.

Det valda verktyget för metodutvecklingen, den dialogpedagogiska metoden, kan bäst tillämpas i mindre grupper, i en cirkelform som möjliggör både uppföljning och reflektioner.

Metoden ger också gruppledaren möjlighet till nya infallsvinklar och tankar kring de egna värderingar och den egna rollen. Den dialogpedagogiska metoden minskar klyftan mellan myndigheten och klienten eftersom de innebär kommunikation på lika villkor.

Att handläggarna ville få kunskap om hedersproblematiken framgick redan i kartläggningsfasen och blev ännu tydligare i utvärderingen av utbildningsdagarna. Deltagarna frågade efter fortsatta utbildningsinsatser.

Maria Backe,
enhetschef vid enheten för sociala frågor

Bakgrund

Länsstyrelserna över hela landet arbetar sedan 2003 på uppdrag av regeringen med stöd till förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och utveckling av stöd till hedersutsatta ungdomar i sina respektive län. Ledningen för Länsstyrelsen i Stockholm bestämde att under perioden 2008-2009 genomföra bland annat ett förebyggande projekt (projektplan, bilaga1) som riktar sig till nyanlända flyktingar och deras anhöriga.

Projektet startades i september 2008 och avslutades vid utgången av 2009. Det genomfördes i samverkan mellan Länsstyrelsens enhet för social utveckling och enheten för regional utveckling. Under genomförandet utvecklades en samverkan med projekt regional samhällsinformation som drivs av Botkyrka kommun i samverkan med Länsstyrelsen, Migrationsverket och Kommunförbundet.

De nykomna flyktingarna kan uppleva att det nya landets värderingar skiljer sig markant från deras medhavda värdegrund. Det kan uppstå en så kallad värdekonflikt som kan förstärka de gränsbevarande mekanismerna. För att förebygga destruktiva kulturkonflikter är det viktigt att påbörja informationsarbetet och dialogen så fort som möjligt för att i ett tidigt skede erbjuda de nyanlända möjligheter att samtala kring konfliktladdade ämnen. Det är lika viktigt att parallellt ge korrekt och begriplig information om den svenska lagstiftningen samt om det sociala stödsystemet.

Projektplan

Syfte

Att förbättra nyanlända flyktingars och deras anhörigas förutsättningar att framgångsrikt hantera konflikter som kan uppstå i den nya livssituationen mellan olika normer och traditioner kring barnuppfostran, jämställdhet, könsroller, synen på hedersfrågor.

Att förbättra varje individs förutsättningar att värna om sina mänskliga rättigheter och söka hjälp och skydd hos samhället om dessa hotas eller kränks.

Mål

Att utveckla ett stödverktyg kopplat till samhällsinformation för nyanlända flyktingar för att

- underlätta dialogen mellan introduktionshandläggare och flyktingar i värdegrundsfrågor:
- jämställdhet, mänskliga rättigheter, synen på barnuppfostran, våld i nära relationer

- ge adekvat information om den svenska värdegrunden och lagstiftningen på området
- väcka intresse och motivation för att samtala om dessa frågor

Målgrupp

Handläggare som arbetar med samhällsinformation på länets introduktionsenheter/flyktingmottagningar.

Metod

- Kartlägga vad som redan görs och identifiera metoder som redan används i länet.
- Ta fram ett verktyg för att på ett bättre sätt samtala runt värdegrundsfrågor.
- Tillämpa metoden/verktyget på prov i några kommuner i länet. Därefter sprida dessa till relevanta aktörer i länet.
- Ordna ett spridningsseminarium.

Genomförande

Kartläggning

En enkätundersökning genomfördes i oktober-november 2008 för att kartlägga hur länets flyktingmottagningar inom sina introduktionsprogram informerar de nyanlända flyktingar om kvinnofrid, jämställdhets- och hedersrelaterade värdegrundsfrågor. Enkäten (bilaga 2) skickades till flykting/introduktionssamordnare för samtliga flyktingmottagningar i länet. 22 kommuner och fyra stadsdelar inom Stockholms stad besvarade enkäten.

Resultat

Fråga 1. Ingår samhällsinformation i ert introduktionsprogram i dag?

Samhällsinformation i någon form ingår i introduktionsprogrammet i 17 kommuner och tre stadsdelsnämnder. Omfånget och formen är mycket varierande. Två kommuner och en stadsdelsnämnd hade för närvarande ingen organiserad samhällsinformation. Samtliga hade dock haft de tidigare.

Fråga 2. Om ja, informerar ni om den svenska synen om barnuppföstran, könsroller, jämställdhet, individens rättigheter och skyldigheter, synen på våld i nära relationer?

Samtliga ja-svarande 17 kommuner och trestadsdelsnämnder berör ovannämnda frågor. Formen varierar. Några kommuner svarar att de informerar om dessa frågor "vid behov", "ibland" eller "sällan".

Fråga 3. Informerar ni om Kvinnofrid och kvinnojourer?

15 stycken svarade ja men är ganska svävande: de informerar "vid behov", "om problem finns", "endast när frågan blir aktuell", "frågorna tas upp men inte formaliserat", "i förekommande fall". En stadsdelsnämnd tar upp kvinnofridsfrågor i enskilda samtal med kvinnor. En kommun delar ut broschyrer och folder.

Nio stycken svara nej och motiverar bristen på information bland annat med följande skäl: "Svårt att prata om eftersom grupperna är blandade", "Kan inte prata om dessa saker på rätt sätt", "Det är pinsamt, de känner sig anklagade"

Fråga 4. Hur många informationstillfällen ägnas åt ämnen inom frågorna 2 och 3

Sju kommuner har inte besvarat denna fråga. Två kommuner och tre stadsdelsnämnder har 2-4 organiserade informationstillfällen. Tre kommuner har föräldracirklar i samarbete med socialförvaltningens familjesektion eller med familjecentralen. Två kommuner hänvisar till samarbetet med kommunens kvinnofridssamordnare i dessa frågor. En kommun svarar att informationen ges på SFI-skolan. En kommun ordnar seminarier i ämnet i samarbete med Rädda Barnen .

Fråga 5. Skulle din verksamhet önska vidareutbildning i dessa frågor?

Samtliga kommuner och stadsdelsnämnder utom tre önskar sig gärna vidareutbildning/kompetenshöjning i Projekt Salaams frågor. De tre ointresserade kommunerna tycker att de redan har tillräckliga kunskaper om kvinnofridsfrågor inklusive hedersrelaterat våld inom socialtjänsten och att informationen som ges är tillräcklig.

Övriga synpunkter från kommunerna

Några av de mindre kommunerna framförde önskemål om en central ”informatörsbank eller informatörspool”. Flera betonade vikten av att kunna få information på modersmålet. En kommun efterlyste samarbete med närliggande kommuner när det gäller information för mindre språkgrupper.

Sammanfattning av kartläggningsresultat

Av ovanstående svar på kartläggningsfrågorna kan man läsa att information och diskussion om jämställdhet, synen på barnuppfostran och hedersproblematiken på länets flyktingmottagning varierar från välstrukturerade föräldracirklar till obefintligt, men det framkommer av svaren att majoriteten bedriver information i ostrukturerad form och först efter problem har uppstått. Men viktigt är att samtliga önskar sig metodutveckling på området och är medvetna om dess vikt. Gruppen beslöt att rekommendera användningen av den dialogpedagogiska metoden som pedagogen Nabila Alfakir som metodutvecklare.

Metodutveckling för att på ett bättre sätt samtala runt värdegrundfrågor

För att förankra arbetet samt för att få in synpunkter från sakkunniga från fältet så bildades en referensgrupp som bestod av 8 personer: fyra flykting/introduktionssamordnare och tre flykting/introduktionshandläggare från Järfälla, Huddinge, Sollentuna, Solna, Årsta-Vantör och Värmdö samt projektledaren för Regional Samhällsinformation.

Gruppen träffades fyra gånger under våren 2009, tre gånger för att lyssna på de tre inbjudna metodspecialisternas/pedagogernas presentation. Därefter enades gruppen i sin bedömning av vilken av dessa metoder och pedagoger skulle vara lämpligast för att vidareutbilda länets flyktinghandläggare under de planerade kompetenshöjande insatserna.

Verktyg 1: Den dialogpedagogiska metoden

Se bilaga 3.

Verktyg 2: Webbsidan

Projekt Regional Samhällsinformation och Projekt Salaam inledde ett samarbete i en tidig fas eftersom det fanns flera gemensamma beröringspunkter mellan projekten kring värdegrundsfrågor och samhällsinformation inom introduktionsverksamhet. Projekten enades om att lägga Projekt Salaams information om jämställdhet, familj, synen på barnuppfostran och hedersrelaterad våld på den gemensamma webbsidan.

Tillämpning och spridning av metoden

Testning på flyktingmottagningarna

Enligt projektplanen skulle den valda metoden, ”verktyget”, testas på två introduktionsenheter/flyktingmottagningar. Projektledaren kontaktade flera stycken men de flesta ansåg sig inte ha tid för metodutveckling just nu (dessutom skulle Projekt Regional samhällsinformation också ha sina testkommuner). Till sist anmälde dock flyktingenheten i Järfälla kommun och flyktinggruppen på Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd sitt intresse för att delta.

Järfälla flyktingenhet

Metodutbildningen ägde rum 2009-10-02. Deltagande var åtta flyktinghandläggare/socialsekreterare samt en gruppledare.

Den pågående samhällsinformationen var uppdelad bland olika handläggare som ansvarar för sina respektive områden. Två flyktingsekreterare hade hand om enspråkiga föräldragrupper. De två handläggarna var redan väl insatta i dialogpedagogiken och tillämpade metoden i samtal med sina grupper.

De andra var mera frågande och efterlyste en bättre metodik för samtal/information i värdegrundsfrågor. Den centrala frågan ”*Hur samtalar man om dessa saker*” debatterades ivrigt liksom följdfrågorna: ”*Vad är heder? Vad är svensk kultur? Hur samtalar man om sexualitet kopplat till heder?*”

När en handläggare påpekade att i grund och botten handlar hela området jämställdhet/synen på sexualitet/barnuppfostran om *mänskliga rättigheter* utvecklades snabbt en idé om ett nytt tema inom blocket samhällsinformation: *Mänskliga rättigheter*. Två handläggare fick i uppdrag att planera kunskapsinnehållet och samt tillämpa dialogmetoden i genomförandet.

Testgruppen mänskliga rättigheter

Testgruppen bestod av tolv arabisktalande flyktingar som träffades två gånger mellan 13.00-16.00 med en veckas mellanrum. Nabila Alfakir deltog i första sammankomsten och projektledaren i båda. Efter träffarna fick deltagare fylla i en utvärderingsblankett på modersmålet. En arabisk tolk var närvarande vid båda tillfällena. Närvaron för deltagare var obligatorisk.

Två teman togs upp under träffen:

1. *Mänskliga rättigheter*. Gruppledarna hade tagit fram en omfattande PowerPoint presentation. Informationen öppnades med en fråga: *Varför tar Sverige emot flyktingar?* En livlig diskussion utbröt omedelbart bland deltagare. Därefter delades deltagare till tre grupper och fick diskutera två frågor: *Vad vet du om mänskliga rättigheter?* och *Hur påverkar det ditt sätt att leva?*

Efter grupperna hade redovisat sina tankar knöts diskussionen ihop av ledarna med genomgång av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter med diskussion runt vissa artiklar i den som bas.

2. *Jämställdhet*. Nu fick deltagare två frågor att fundera kring: *Hur är synen på barnuppfostran flickor/pojkar i ditt hemland och i Sverige? Bemöter du dina barn olika beroende på om det är en pojke eller flicka som kommer hem kl. 01.00 en fredagskväll?*

När grupperna redovisade sina funderingar framgick tydligt att deltagare hade olika syn på/erfarenhet av dessa frågor. En grupp redovisade att pojkar och flickor uppfostras på exakt samma sätt, en annan att de behandlas helt olika. En engagerad

diskussion följde redovisningen – deltagarnas roll som aktiva agenter blev tydlig.

Diskussionsledaren betonade att det inte var fråga om att ha rätt eller fel utan alla hade rätt till sin åsikt. Avslutningsvis gick de igenom den svenska synen och lagstiftningen på området.

Efter sammanfattningen fick deltagare svara på fem utvärderingsfrågor.

Samma process upprepades vid det andra informationstillfället. Nu hade man bara ett tema: *Heder och barnuppfostran*. Diskussionsfrågorna till grupperna var: *Uppfostrar man pojkar och flickor olika? Varför? Har pojkar och flickor samma frihet? Utsätts flickor/kvinnor för våld? Varför?*

Utvärdering av testgruppen Mänskliga Rättigheter

Handläggarnas reflektioner:

- Metoden är användbar för att den förminskar ”vi och dem” - känslan. Den ger utrymme för diskussioner om olikheter utan att värdera. Deltagarna får möjlighet till eftertanke om sitt eget förhållningssätt.
- 2. Man borde få mer utbildning med klara detaljer. Det behövs mera träning före man känner sig säker med tillämpningen av metoden. Mera handledning/träning för samtalsledarens roll under gruppdiskussionen. Mera exempel på frågor som kan ställas till deltagare behövs. Roligt att arbeta enligt metoden, deltagare är mera aktiva och engagerade.
- 3. Efter genomgången med Nabila förstod vi att vi hade för många frågor åt gången, att det är viktigt att bara ställa en fråga åt gången. Det är också viktigt att tolken förblir en ”språkmaskin” och inte deltar i diskussionen.

Utbildarens reflektioner:

- Frågor till deltagare bör formuleras tydligare och enklare.
- Det tar tid och mera övning förrän metoden ”sitter”.
- Diskussionsledare är mycket ambitiösa och engagerade.

Deltagarnas reflektioner:

- Det var roligare än det brukar vara på informationen.
- Det är bra att få information på det här sättet.
- Vi fick prata men mera tid skulle ha varit bra.
- Vi kan också lära av varandra

- Även vi som kommer från samma land tycker så olika. Och det är viktigt att veta vad svenskarna tycker och vad lagarna säger.

Årsta – Vantörs flyktinggrupp

Efter omorganisationen i våras reducerades antalet flyktinghandläggare från åtta till tre och de ingår organisatoriskt i Socialförvaltningens ekonomigrupp.

De tre kvarvarande flyktinghandläggarna har lång erfarenhet av arbetet och enheten har tidigare haft omfattande samhällsinformation inklusive information om jämställdhet och mänskliga rättigheter. Inget av detta genomförs dock nu på grund av resurs/tidsbrist.

De två deltagande handläggare hade en del synpunkter på metoden. De tyckte att dialogmetoden är ett mycket värdefullt instrument även för att överbrygga klyftan myndighet/klient.

De ansåg att ett föredrag inte räcker för att lära sig utan ville gärna att materialet skulle kompletteras med tydliga övningar till exempel videofilmer i brist på möjligheter att ordna riktiga övningar. De ansåg att mera träning är nödvändigt men att den viktigaste förutsättningen för ett mera dialektiskt bemötande och informationssätt är *tiden*.

Det blev inte möjligt att testa metodens användbarhet i praktiken på grund av handläggarnas arbetsbelastning.

Utbildningsdagar för länets flyktinghandläggare

Tre studiedagar för länets flyktingmottagningspersonal genomfördes tillsammans med Projekt Regional Samhällsinformation (program, bilaga 4). Sammanlagt 72 personer från 18 kommuner och fem stadsdelsnämnder deltog. Utöver flyktinghandläggare deltog enstaka tjänstemän från Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Rädda Barnen.

Dag 1. *OM METODEN – Dialog i teori och praktik (11/11 2009)*
Sammanlagt 44 av 55 deltagare svarade på utvärderingsfrågor. På skalan 1-4 fick dagen medeltalet 3,1.

Kommentarer: *"Nya tankar och infallsvinklar", "gav mig verkligen en tankeställare hur jag skall förhålla mig och bemöta klienterna på ett respektfullt sätt", "jag anser att vi har för lite metodutbildning", "tydliga och bra föreläsningar", "behövs mer tid".*

Sammanfattningsvis kan man konstatera att deltagarna var positivt inställda och såg framemot de kommande studiedagarna. Några efterlyste dock mera praktiska övningar för att åskådliggöra metoden.

Dag 2.

OM HEDER – att föra dialog om hedersproblematik med nyanlända flyktingar (19/11 2009)

53 personer deltog och 44 svarade på utvärderingsfrågor. På skalan 1-4 fick dagen medeltalet 3,2.

Kommentarer: ”*Överlag mycket bra. Bra med paneldebatt*”, ”*Behöver en hel dags föreläsning med M-P Reyes och Siv-Britt Björktomta. Mycket viktigt ämne!*”, ”*Hoppas att handläggarna jobbar med dessa viktiga frågor*”, ”*Tidsbristen stressade mkt kunniga och kompetenta föreläsare*”, ”*Paneldiskussionen bra*”, ”*Mycket intressanta aspekter togs upp*”, ”*Mer föreläsning av Maria Reyes (mycket intressant)*”, ”*Jobbiga PowerPoint presentationer men adekvat nivå och kunniga föreläsare*”, ”*Mer samtal, frågor och svar!*”, ”*Oerhört bra info!*”)”, ”*Mer av M-P Reyes och Siv-Britt Björktomta*”

Majoriteten av deltagare (33) var missnöjda med den snålt tilltagarna tiden och tyckte att varje föreläsare skulle ha haft betydligt mera tid för sitt förfogande. Många kommenterade tidsbristen: För lite tid och för pressat schema var en kommentar som återkom i olika variationer: ”*Trist med stressandet*”, ”*För lite tid för frågor*”, ”*För lite pauser*”, ”*Stort ämne, varje person fick för lite tid*”.

Det framkom tydligt att hedersproblematiken ansågs som ett viktigt område och att det skulle ha behövt minst en hel dag för att ge utrymme för fördjupning, reflektioner och diskussion.

Dag 3.

OM SAMHÄLLSINFORMATION – att utbilda i dialogform (26/11 2009)

Den tredje studiedagen handlade om presentation av samhällsinformationsmaterial som skall läggas på webbplatser. Som bakgrund presenterades Göteborgs modell för samhällsinformation.

Nabila Al Fakir demonstrerade hur metoden kan användas med faktainformation genom exempel och en gruppövning. 51 personer deltog och 31 fyllde i utvärderingsblanketten.

Kommentarer: ”*Det gav mig bekräftelse på att metoden är mycket användbar*”, ”*Nu förstod jag Nabilas diskussionsmetod*”, ”*Mer tid för dialogmetoden, central och viktig metod*”, ”*Positivt och inspirerande. Kongruens mellan innehåll och form*”, ”*Väcker nyfikenhet men tiden knapp för dialog*”, ”*Alla dagarna har varit för lite tid. Borde ha varit heldagar*”.

Studiematerial

Under metoddagarna delades följande studiematerial ut:

- Handboken *Att öppna nya dörrar* som består av två delar: handbok för samtalsledare och en studiedel för deltagare. Materialet är framtaget av Länsstyrelsen i Västra Götaland samt Göteborgs stad. Projekt Salaam bekostade ett exemplar per flyktingmottagning.
- Handboken *Om våld i hederns namn*, Länsstyrelsen i Östergötland.
- En litteraturlista (bilaga 5).

Dessutom fick de intresserade beställa föredragshållarnas underlag.

Sammanfattning av utbildningsdagar

Samtliga tre studiedagar var halvdagar 8.30-12.00. Dialogpedagogiken välkomnades som en bra metod men för att riktigt förstå det eller kunna tillämpa det behövs mera övningar och exempel – under studiedagarna fick man ”ett smakprov”. Mest nöjda var utvärderarna med föredragshållare på dag två vilket kan tolkas som att behovet av exakt kunskap om ett svårt ämne uppskattas. Utvärderarna var mest missnöjda med tiden: mycket information pressades in i alltför kort tid.

Måluppfyllelse

Projektet har tagit fram ett stödverktyg som enligt målgruppen flyktinghandläggare underlättar informationen/dialogen om värdegrundsfrågor med nyanlända flyktingar.

Genom utbildningsdagar nådde projektet 40 flyktinghandläggare, vilket betyder att metoden har spritts till samtliga flyktingmottagningar utom tre som inte var intresserade.

Reflektioner och övriga resultat

Samtidigt som projekt Salaam påbörjades startade även Projekt Regional samhällsinformation med målet att bygga upp ett länsgemensamt informationsmaterial. Inom förstudiet för detta projekt gjordes en mycket omfattande kartläggning av pågående samhällsinformation på länets flyktingmottagningar i augusti 2008.

Samtidigt hade antalet mottagna flyktingar minskat drastiskt och följaktligen har de flesta flyktingmottagningar minimerat sin personal.

Regeringspropositionen (Prop.2009/10:60) om invandrares nyetablering som kommer att träda i kraft 2010-12-01 kommer att ändra förutsättningarna för flyktingmottagning och skapar följaktligen osäkerhet på länets flyktingmottagningar.

Med andra ord, förutsättningarna för att implementera nya metoder för att höja kvaliteten i arbetet med värdegrundsfrågor har inte varit de mest gynnsamma.

Intresset bland målgruppen har med tanke på ovanskrivna varit förvånansvärt stort. Hedersfrågorna har lyfts fram i mångfalden av flyktinghandläggarnas arbetsuppgifter.

Men för att kunna smälta ett nytt kunskapsområde och lära sig en ny metod krävs personella resurser och tid. Detta framkommer tydligt om man jämför de två testkommunerna som båda har kunniga och erfarna handläggare. Men i Järfälla består handläggargruppen av 8 handläggare och i Årsta – Vantör av 3. Medan man i Järfälla utvecklar ett nytt informationsmaterial och testar metoden med en ny grupp och har utvärderingssamtal, hinner man i Årsta-Vantör knappt svara på några mailfrågor även om intresse, erfarenhet och engagemang finns.

Projekt Salaam och Projekt Regional Samhällsinformationens gemensamma Webbsida kommer att framställas under januari 2010. Under den senare fasen av samarbetet har projekt Salaam dock inte haft mandat att i någon större utsträckning påverka materialets utformning på hemsidan utan det har utformats av Projekt Regional samhällsinformation.

Att Projekt Regional Samhällsinformation också beslöt att använda sig av Projekt Salaams pedagog i metodutvecklingsarbetet ger metoden vidare spridning och kontinuitet efter Projekt Salaams avslut – en oväntad positiv synergieffekt.

Inom den primära grundinformationen om det svenska samhället är det dock svårt att bedriva mera omfattande diskussioner. Ökad förståelse för svenska normer och värderingar bör helst diskuteras i mindre grupper, i cirkelform

under fas två i informationsarbetet, vilket en del mottagningar redan gör - det är först då dialogmetoden blir användbar på djupet.

Att arbeta dialogpedagogiskt innebär en minskad klyfta mellan myndigheten och klienten. Den förutsätter ömsesidig respekt vilket för med sig ett förmänskligande av "den andre".

Man kan inte påstå att det dialogpedagogiska förhållningssättet har blivit förankrat på grund av projektets ringa omfattning men den har gett nya infallsvinklar och tankar kring den egna handläggare- och informatörsrollen.

Samtidigt: kunskapsöverföring om hederstänkandet och dess problematik efterfrågades mest i kartläggningsenkäten samt uppskattades mest under metoddagarna. Man kan bara spekulera i om detta beror på ökade förekomsten av hedersproblem i flyktinghandläggarnas praxis (ingen antydde dock detta) eller på att ämnet har fått ökad publicitet efter Stockholms stads undersökning våren 2009. De flesta handläggare har ju någon sorts träning i samtalsmetodik – men inte djupare kunskaper om hedersproblematik.

Och de vill tydligen veta mera. Projekt Salaam var ett försök att ge kunskap och ge nya verktyg att handskas med hedersrelaterade värdegrundsfrågor. Resultatet kan ses som ett vägmärke mot en färdriktning, ett förslag om var som skulle kunna vara möjligt . Om tid och utrymme för ett annorlunda arbetssätt finns. Eller ges av politiker och beslutsfattare.

Bilaga 1.

Kartlägningsfrågor

1. Ingår samhällsinformation i ert introduktionsprogram i dag?

Ja

Nej

2. Om ja, informerar ni om den svenska synen på barnuppfostran, könsroller, jämställdheten, individens rättigheter och skyldigheter, synen på våld i nära relationer?

Ja

Nej

3. Informerar ni om Kvinnofrid och kvinnojourer

Ja

Nej Om inte, varför?

4. Om ja, hur många informationstillfällen ägnas åt dessa frågor?

5. Skulle din verksamhet önska vidareutbildning i dessa frågor om ni skulle erbjudas detta?

6. Om ja, hur många personer skulle delta?

7. Övriga synpunkter



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska flyktingorden



LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN



BOTKYRKA
KOMMUN



Migrationsverket



Hälso- och
sjukvårdsnämndens förvaltning
STOCKHOLMS LÄNS LÄNSTYRING

Projekt Regional samhällsinformation

och

Projekt Salaam

Metodutbildning

Projekt Regional Samhällsinformation och Projekt Salaam inledde tidigt ett samarbete. Det finns flera gemensamma beröringspunkter mellan projekten kring värdegrundsfrågor, samhällsinformation och introduktionsverksamhet. Bland annat har vi samarbetat kring produktion av utbildningsmaterial och bedömning av olika pedagogiska metoder.

Båda projekten är eniga om att Dialogmetoden är lämplig för utbildningsinsatser inom både faktabaserad samhällsinformation och värdegrundsfrågor. Vi genomför därför dessa tre studiedagar gemensamt för länets flyktinghandläggare.



Projekt Regional Samhällsinformation

Projekt Regional Samhällsinformation drivs av Botkyrka kommun i samverkan med nio andra kommuner i länet samt Kommunförbundet, Länsstyrelsen, Migrationsverket och Stockholms läns landsting. Projektet medfinansieras av Europeiska Unionens Flyktingfond.

Projektet ska underlätta för länets kommuner i deras arbete med att ge samhällsinformation till nyanlända. Syftet är att skapa mer enhetlighet i kommunernas upplägg och innehåll i den information som ges. Ett annat syfte är att arbetet vid sekundärflyttar ska gå smidigare, för både kommun och deltagare

Projektet har tagit fram en modell för samhällsinformation som kan användas inom introduktionsprogrammen i länets kommuner. Modellen består av ett upplägg för en utbildningsserie om samhällsinformation, ett faktabaserat och översatt utbildningsmaterial till introduktionsdeltagare samt en utbildningsmetod.

Målgrupp: länets introduktionshandläggare

Projekt Salaam

Projekt Salaam drivs och finansieras av Länsstyrelsen i Stockholms län. Projektet syftar till att förebygga hedersrelaterat våld genom att stärka kompetensen hos länets introduktionshandläggare. Projektet introducerar en utbildningsmetod för att främja konstruktiva samtal om värdegrundsfrågor med de nyanlända. Fokus ligger på jämställdhet, barnuppföstran, könroller inklusive hedersrelaterat våld. Material från Projekt Salaams område ingår som en del i det gemensamma utbildningsmaterialet.

Målgrupp: länets introduktionshandläggare.



Bilaga 3

Dialogpedagogiken har sina kunskapsteoretiska grunder i filosofen Martin Bubers¹ arbete. Paolo Freire² har vidareutvecklat dialogpedagogik i sin praxis och lyft fram subjekt - subjekt relationen mellan läraren och eleven. Förutom dessa teoretiker har Nabila Alfakir³ inspirerats av MOD (Mångfald och Dialog)-metoden som är en metodhandledning för fördjupad dialog utvecklad av Orvar Alinder och Marco Helles⁴.

I sin bok beskriver Nabila Alfakir sin dialogmetod så här:

” Dialogpedagogiken syftar till att söka förståelse genom ett möte mellan två likvärdiga Samtalspartners. Dess instrument är öppen attityd, respekt för dialogpartnern och hans erfarenheter, att lyssna på hans förslag, ta honom på allvar för att åstadkomma en förändring. Informatören måste kunna även reflektera över sig själv och sin roll. Informatören kan också använda sig av olika övningar och bilder som katalysator för en diskussion”.⁵

Exempel ur diskussionsfrågor på området *Jämställdhet*.

- hur uppfostras flickor och pojkar i ditt hemland ?
- vilka rättigheter och skyldigheter har kvinnan och mannen i ditt hemland?
- kommer kvinnan och mannen att ha samma roller i Sverige? Varför?

Metodens byggstenar är:

- respektfullt lyssnande. Att respektera varandras åsikter är grundläggande för en äkta dialog.
- deltagande. Alla delar ansvaret för diskussion.
- trygghet. Värdegrundsfrågorna är ett känsligt område och deltagare måste känna att deras åsikter stannar inom gruppen.
- kommunikation. Ledarens uppdrag är att främja kommunikation, kunna tydliggöra och summera.⁶

¹ Buber , Marin, Jag och Du 1962

² Freire, Paolo, Pedagogik för förtryckta 1972

³ Alfakir, Nabila Skapa dialog med föräldrarna 2004

⁴ Alinder o.Helles, MOD-projektet/Sveriges Kristna Råd 1995

⁵ Alfakir, Nabila

⁶ Ledarhandbok – MOD-projektet

Bilaga 4.

Litteraturlista vid utbildningsdag om heder 091119

Björktomta, Siv-Britt, *Personalens möte med utsatta flickor* Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2006:25

Baladiz, Dilek *I hederns skugga* Intervjuer med unga invandrarkillar. Gothia förlag, 2009

Calli, Sureya. Nilsson, Frida. Olsson, Inger

När man krockar Handlägningsstöd för socialtjänsten om hedersrelaterat våld och generationskonflikter kring traditioner, seder och bruk. Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala kommun, 2008

Gungör, Emre. Dervish, Nima

Varför mördar man sin dotter? Samtal med män som har brukat våld mot sina döttrar. Norstedts, 2009

Koçturk- Runefors, Tahire *En fråga om heder.*

Turkiska kvinnor hemma och utomlands Tiden förlag, 1991

Paulina de los Reyes) *Patriarkala enklaver eller ingenmansland?: våld hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*, Integrationsverket, 2003

Schlytter, Astrid *Rätten att själv få välja. Arrangerade äktenskap, kön och socialt arbete* Studentlitteratur, 2004

Wikan, Unni *En fråga om heder* Ordfront förlag, 2003

Om Våld i hederns namn

Länsstyrelsen i Östergötlands län, 2006

Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad

Rapport. Stockholms stad, 2009

Fem steg

Ett bidrag till socialtjänstens arbete med familjer där barn utsatts för sådant hedersrelaterat våld att de måste skyddas (2009) Länsstyrelsen i Västra Götaland

Skönlitteratur

Ali, Monica *Brick Lane* Forum, 2003

Farah, Nuruddin *Adams revben* Forum, 2009

Husseini Khaled, *Tusen strålande solar* Månocket, 2006

Shakib, Siba *Samir och Samira* Natur och Kultur, 2005

Brown, Louise *De dansande flickorna i Lahore*, Wahlström och Wistrand, 2006

Att informera nyanlända flyktingar... men hur?

Tre studiedagar för flyktinghandläggare

DAG 1

Onsdag 11 november

OM METODEN - Dialog i teori och praktik

- 08.30-09.00 Kaffe och smörgås
- 09.00-09.15 Landshövdingen *Per Unckel* öppnar dagarna
- 09.15-09.30 Presentation av projektet och dagarna, *Lisa Alm* och *Majja Niittymäki*
- 09.30-10.15 Om MOD – mångfald och dialog, *Marco Helles*
- 10.15-10.45 Om dialogmetoden, *Nabila Alfakir*
- 10.45 -11.00 Kaffepaus
- 11.00-12.00 Praktiska övningar med dialogmetoden, *Nabila Alfakir*

DAG 2

Torsdag 19 november

OM HEDER - Att föra dialog om hedersproblematik med nyanlända flyktingar. Projekt *Salaam*.

- 08.30-08.45 Kaffe och smörgås
- 08.45-08.50 Presentation av dagen, *Majja Niittymäki*
- 08.50-09.15 Vad är hedersrelaterat våld? *Maria-Pilar Reyes*
- 09.15-10.00 Om bakgrund & forskning på området, *Siv-Britt Björkromta*
- 10.00-10.45 Att arbeta med hedersfrågor på introduktionssenheter, *Maj Törn Lind*
- 10.45-11.00 Kaffepaus
- 11.00-12.00 Paneldiskussion – *Siv-Britt Björkromta, Maj Törn Lind, Nabila Alfakir, Halala Rafi, Maria-Pilar Reyes*

DAG 3

Torsdag 26 november

OM SAMHÄLLSINFORMATION - Att utbilda i dialogform. Projekt Regional samhällsinformation.

- 08.30-08.45 Kaffe och smörgås
- 08.45-09.15 Nyanlända i Sverige – reflektioner, *Ali Rashidi*
- 09.15-10.00 Samhällsinformation i praktiken. Enheten för samhällsinformation, Göteborg
- 10.00-10.45 Presentation av utbildningsmaterial och webbplats, *Lisa Alm* och *Cecilia Gustafsson*
- 10.45-11.00 Kaffepaus
- 11.00-12.00 Praktiska övningar med dialogmetoden, *Nabila Alfakir*

ANMÄLAN

Du kan anmäla dig till en eller flera utbildningspass. Önskvärt är dock att man deltar dag 1 om man vill delta dag 2 eller 3. Skriv vilken/vilka dagar du vill delta i din anmälan. Antalet platser är begränsat till tre deltagare per kommun eller stadsdel. Utbildningen är kostnadsfri.

Plats: Länsstyrelsens konferenslokaler, BV, Hantverkargatan 29.

Anmälan: Du anmäler dig via e-post senast den 19 oktober till:

lisa.alm@botkyrka.se eller majja.niittymaki@lansstyrelsen.se

Information: Lisa Alm, tfn 0708 86 93 03 eller Majja Niittymäki, tfn 08-785 42 26

Arrangörer: Projekt Regional Samhällsinformation och Projekt Salaam

Länsstyrelserna över hela landet arbetar sedan 2003 på uppdrag av regeringen med stöd till förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och utveckling av stöd till hedersutsatta ungdomar i sina respektive län. Projekt Salaam drevs under 2008-2009 som ett förebyggande projekt vid Länsstyrelsen i Stockholms län och riktade sig till nyanlända flyktingar och deras anhöriga. Projektet syftade till att förbättra nyanlända flyktingars och deras anhörigas förutsättningar att framgångsrikt hantera konflikter som kan uppstå i den nya livssituationen mellan olika normer och traditioner kring barnuppfostran, jämställdhet, könsroller, synen på hedersfrågor.

Rapporten finns som pdf på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm
Diarienummer 801-08-81978

Adress

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22 067
104 22 Stockholm, Sverige
Tfn: 08-785 40 00 (vxl)
www.lansstyrelsen.se/stockholm